

Iskaja vsak četrtek
in valja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za oboje leta K 5.—
za pol leta „ 2.50
za četril leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskaral
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. tis-
karskega društva de-
ležajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Poznamni listi dote-
se v tiskaral in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 A.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vredice,
če se natise enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 36.

V Mariboru, dne 8. septembra 1898.

Tečaj XXXII.

Kaj pa delate?!

Iz mariborskega predmestja.

Čujte, poslušajte me vi, slovenski stariši, ki pošiljate svoje otroke v nemške šole. Jaz sem že veliko po svetu hodil in marsikaj videl, a nikjer še nisem videl tako žalostnih in neverjetnih prikazni, kakor tam, kjer Slovenci prebivajo, pa imajo vendar samo nemške šole. Tam sem namreč videl stariše, ki svojih otrok ne razumejo in otroke, ki jezika svojih starišev več ne znajo. Kaj takega zdelo se mi je prej popolnoma nemogoče. Tukaj v mariborskih predmestjih se godijo take neumljive reči. Pa ne samo tukaj, tako je tudi sem ter tje na Koroškem, v nekterih trgih na Goriškem, tudi v Celju, Vitanju, Vojniku, celo v Brezicah, z eno besedo povsod, kjer slovenski otroci v šoli ne slišijo nobene slovenske besede. Ako grejo naši misijonarji med Zamorce, med Kitajce, med divje Indijance in Zulu-Kafre in tam šole ustanovijo, učijo vedno v jeziku tistega ljudstva, h kateremu so prišli. A vse hujše se godi našim ubogim slovenskim otrokom, ki hodijo v popolnoma nemške šole. Tam slišijo samo nemščino, ljubi materini jezik, premila slovenščina, njim ne doni nikdar v ušesa.

Ah — kako je to žalostno; a ne samo žalostno, temveč tudi grdo in pogubljivo za stariše in za otroke! Otroci znajo od doma samo svoj materini slovenski jezik. Potem pridejo v šolo, a tam ne slišijo drugega, kakor nemščino dan na dan, leto na leto. A kaj se zdaj zgodi? Slovenski jezik sčasoma

pozabijo, nemščine se ne morejo kmalu dosti naučiti, ker je to nemogoče, in potem ne znajo sploh nobenega jezika. Sedaj so tako rekoč psom enaki, ki znajo samo lajati. Ubogi taki otroci! V šoli ne razumejo učitelja, doma pa starišev ne; sploh nikogar več dobro ne razumejo, ne Slovenca, ne Nemca. To je naravnost sramota, ktere stariši ne bi smeli trpeti. Glejte, predragi očetje in matere, tako znorijo, pogubijo in osramotijo čisto nemške šole naše otroke. Najbolj si iz mladostnih dni dete zapomni pobožne, svete molitve, ktere se je učilo od preblage matere. V čisto nemški šoli teh ne sliši več; moliti mora nemške molitve, katerih pa ne razume. In kaj se zopet zgodi? Slovenske molitve, najdražji spomin od svoje matere, je pozabilo, nemških pa ne razume, in ker jih ne razume, jih tudi noče moliti. Tako ne moli nič več, — zna samo kleti, zgubi vero in ne mine dolgo, pa postane iz njega hudodelnik. Glejte toraj, kam pelje samo nemška šola!

Ali ni tako? V mariborskih predmestjih marsikteri stariši svojih otrok ne razumejo; stanujejo pod eno streho, a zrejo eden drugega, kakor bi bili tujci, ki se ne poznajo. Pravega družbinskega življenja ni več. Otrok se odtuji svojim starišem, jih še zaničuje in ne pozna več svojih dolžnosti do njih. Kaj takega se ne godi nikjer na svetu, to je nezaslišano; za to se mi je to tudi od začetka neverjetno zdelo, dokler se nisem sam z lastnimi očmi in ušesi prepričal o tej prežalostni resnici. In o tem se prepriča lahko vsakdo, naj le gre med ljudstvo v takih ubogih siromašnih krajih.

To storijo samo nemške šole, kjer otrok ne sliši nobenega glasu svojega neprecenljivega materinega jezika!

Kaj je pa tukaj storiti? Vsakdo bo rekel, šole je treba tako spremeniti, da bodo slovenski otroci, katerih je na stotine, se poučevali tudi v svojem materinem jeziku. Kjer prebivajo Slovenci z Nemci skupno, treba je, da se privadijo tudi nekoliko nemškemu jeziku, to je koristno. A nikdar ne smemo pozabiti, da je začetni pouk mogoč samo v materinem jeziku, drugači ne gre, je vse zastoj. Ako otrok slovenskih starišev posluša samo nemški pouk, potem se sploh ničesar ne uči, potem še vse ono, kar je od doma znal, pozabi in postane bolj neveden, kakor je prej bil; še svojih starišev več ne razume. To je pa vendar vrhunec vse neumnosti v odgoji otrok!

Zato morate vi, ljubi stariši! v takih krajih misliti, kako si bo treba pomagati in rešiti svojo čast ter blagor svojih otrok. — Treba je zahtevati šole, v katerih se ne poučuje samo v nemškem jeziku, temveč tudi v slovenskem. Potem se bojo vaši otroci lahko naučili vsega, kar njim je za življenje potrebno; znali bojo govoriti in pisati v svojem materinem jeziku, naučili se bojo pa tudi lahko toliko nemškega jezika, kolikor njim ga je treba v življenju. Vaši otroci so že od rojstva zelo nadarjeni, treba njim je le dobrega in pametnega pouka. Dokler pa v šoli svojih svetih pravic ne dosežete, morate vi sami doma popraviti, česar šola vašim otrokom ne podaja. Govorite marljivo s svojimi otroci

Listek.

Maron, mladi spoznovalec z Libanona.

(Povest. — Prevel A. J.)

(Dalje.)

Druzi si niso upali blizu hiš, pa vendar je marsikateri padel zadet od maronitske krogelje. Turški poveljnik ni držal svoje obljube, temveč je imel svoje vojake doma ter prepustil kristjane lastni usodi. Osem ur je trajal hud boj, ne da bi bili Druzi kaj dosegli. Le nekaj posameznih hiš je zgorelo. Na večer pa se je umaknil sovražnik.

Drugo jutro so Maroniti pričakovali zopet napad. Namesto Druzov je prišel nek podpaša s 500 turškimi vojaki iz Bejruta, da bi, kakor je pravil, branil kristjane. Ta povabi vodje Maronitov in Druzov na posvetovanje, pri katerem se sklene mir. Druzi obljubijo oditi, ako kristjani odložijo orožje in je izročijo podpaši. Zalibog se dajo Maroniti premotiti, da izročijo vse puške zvitim Turkom. Zdaj so bili brez orožja in brez vse moči. Druzi sicer odrinejo, pa le zato, da bi napadli in oblegali mesto Zale.

Štirinajst dni je bilo okrog Deir el Kamara vse mirno. Pa iz Bejruta je prišlo več

poslancev, ki so predstojnika opominjali na pretečo nevarnost in mu svetovali, naj pride s kristjani v Bejrut, kjer jih bodo varovale ladije evropskih držav. Več sto družin je sledilo temu nasvetu in je po noči odšlo v gore ali v Bejrut. Tudi udova bi bila rada bežala s svojima otrokoma. A bila je še preslaba za dolgo pot. Veliko veselje pa je udovi, Maronu in Juditi napravil Ali, ki se je dal v resnicah sv. vere poučiti in krstiti.

Pri sv. krstu je prejel ime Jožef. Maron mu je bil krstni boter. V svojem življenju še ni bil nikdar tako srečen, kakor na dan sv. krsta. V veliki radosti svoji je rekel Maronovi materi: «Pred krstom sem veroval, da je Vaša vera prava, zdaj pa to tudi občutim.»

Na to se je skrbno pripravljaj na prvo sv. obhajilo. Tisti dan pa, ko je prijel svojega Zveličarja in se s svojimi znanci razgovarjal, kako hoče zdaj z njimi začeti novo krščansko življenje, se naenkrat raznese po ulicah grozna novica: «Druzi gredo!» In res je bilo. 5000 teh krvočernih paganov je napadlo Deir el Kamar, in predno so se kristjani mogli postaviti v bran, jih je že več sto Druzov pridrla v predmestne hiše, kjer so brez usmiljenja ropali in morili. 2000 kristjanov je bežalo k turški vojašnici in več sto jih je prišlo z Biharo Suso pred poveljnikovo palačo. Nezvesti Turčin jih sicer

spusti na dvorišče, a za njimi da zakleniti vrata ter izroči nesrečneže Turkom in Druzom, ki jih do zadnjega pokolejo. Tudi naši ubežniki so zapustili predstojnikovo hišo. Pa udova je še bila zelo slaba, zato so mogli le prav počasi bežati na drugo stran mesta, kjer je stal bejrutski podpaša s svojimi vojaki. Na to stran se je pomikalo kakih 1500 maronitov. V sredini teh ubogih žrtev je bila tudi naša udova, katero so peljali njeni otroci. Na kraju mesta so dospeli ti nesrečneži do močno obzidane palače neke imenitne družke kneginje, ki je s svojim otrokom slo-nela ob oknu in gledala na stokajoče maronitske žene in otroke.

Krasno je bila nališpana, kakor za kako slovesnost. Lesketala se je v zlatu in dragih kamenih. In tako je stala ob oknu ter gledala pol ponosno, pol sočutno na tarnajoče množice. Kristjani so prosé vzdigovali roke proti njej in prosili, da jih spusti na dvorišče in vsprejme v varno zavetje. Ko pa kneginja resno in žalostno odmaje z glavo, prime divja jeza nekatero Maronite. Dva sta še imela svoje puške seboj in sta takoj pomerila na kneginjo, da bi njo in njenega otroka pokončala. Ona to videvša v strahu zaupije in hoče otroka spraviti z okna. Pa vse to bi jih ne bilo rešilo smrti, ako bi Maron ne bil zapazil namena obupanih Maronitov. On

samo slovensko, nemškega itak v soli se preveč slišijo. Podajte njim slovenske knjige; učite jih slovenski brati in pisati, da bodo vsaj to znali. Brez vaše pomoči se še tega ne bojo naučili. Pa berite ž njimi lepo in marljivo slovenske knjige, postavim knjige družbe sv. Mohorja, v katerih je toliko lepega berila. Otroci vam bojo za to nekdanj hvaležni, blagoslavljali vas bojo in molili za vas, ako njim pa tega ne storite, vas ne bojo niti razumeli, — kar se sedaj, žali Bog! godi, — pozabili vas bojo in v tujem jeziku bojo preklinjali vas in vaš ljubi rodni jezik.

Ne zanemarjajte torej pametne odgoje svojih otrok, prizadevajte si, da boste pridobili sčasoma vsaj dvojezične šole, kjer se bojo vaši otroci dobro priučili slovenskemu in nemškemu jeziku!

Za vselej pa proč s samo nemškimi šolami, kjer se vaši otroci ničesar ne naučijo, tiste niso za vaše otroke! Vaš prijatelj.

Delo in vera Kristusova.

Ako si dandanes ogledamo prebivalstvo posebno po mestih, vidimo, da je razdeljeno v dva nasprotna tabora. Na eni strani kraljuje denar, na drugi siromaštvo. Tukaj se mastijo pri trgovinskih in obrtnih podjetjih bogataši, tamkaj stoka ubogi delavec brez vsakega upanja, da bi mogel z delom svojih pridnih rok priti polagoma do boljšega stanja. Kaj je temu uzrok?

Več kaj je temu krivo. Zdaj hočemo preudariti le en nedostatek sedanjega časa. Delo je izgubilo svojo pravo vrednost. Delavec je izgubil svojo veljavo. Take razmere so bile tudi pred Kristusom med paganskimi narodi. Takrat so bogataši neusmiljeno ravnali s svojimi podložniki. Malo mogočnežev in velikašev je hotelo uživati zemeljske dobrote brezmerno razkošno, vse druge pa so tlačili in jim nalagali težka bremena.

Delo je bilo le za sužnje, bogatašem se je zdelo nečastno. Ker dela niso cenili, kakor se spodobi, jim tudi za delavce ni bilo mnogo mar. Delavec jim je bil le nekako orodje, ki premožnim kupi blago in bogastvo za njihov užitek. Sočutja, ljubezni do ubogega delavca niso poznali in so živinsko ž njim ravnali.

Kakor se je delavskim stanovom takrat godilo, taka usoda jih je tudi posebno po tovarnah dandanes zadela. Kako neki to? Zdaj vendar živimo v krščanski dobi in ne več v poganski!

Res je, da živimo v krščanski dobi, pa mnogo, mnogo ljudi ne živi po veri Kristusovi, ampak popolnoma pagansko. Zaradi

tega tedaj brezverni bogataši delavca dostikrat tako nekrščansko izkoriščajo. Le kjer vlada vera Kristusova, tam je delavec v časti, kjer se krščansko živi, tam tudi obupnega siromaštva ni.

Kristus, Sin božji pride na svet. On se ne oblači v škrlat, si ne izvoli z zlatom okrašenega stanovanja bogatih plemenitašev za svoje prebivališče. Revna delavska hišica mu je ljubša. Do svojega tridesetega leta se živi z rokodelstvom. Kako lepo nam pač kaže, da Bog ne gleda na bogate hiše, na premoženje, ampak mnogo bolj na delavne, poštene ljudi. Človek je vstvarjen za delo, kakor ptica za letanje. «V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh» je izrek božje volje od začetka sveta, ki velja za vesoljno človeštvo. Ta izrek kaznujočega sodnika je pa tudi ob enem veliki blagoslov neskončno usmiljenega pravega Boga.

Kristjan ve, da je delo potrebno za telesno zdravje, za dolgo življenje. Voda, ki dolgo časa stoji, se kmalu vsmrdi. Človek brez dela, bo kmalu brez jela. Z delom se pripravlja na večni, srečni počitek po smrti. To ga tolaži, to ga krepi in stori stanovitnega v raznih težavah. Brezvercu pa delo življenje greni, ker misli, da le zato živi, da nekaj časa v pijanosti, požrečnosti, nečistosti samotari, potem se pa zvrne kakor neumna žival v hladno zemljo.

Delodajalcem in posestnikom zabičuje krščanska vera imenitne dolžnosti: Ne imej in ne ravnaj z delavci kakor s sužnji, spoštuj njih osebno vrednost, ki je toliko večja, ker so kristjani! Rokodelstvo in delo ne ponižuje, zato vsak, ki pametno in krščansko misli, prišteva delavcem v čast, da si samostojno z mnogimi težavami in trudi ohranjujejo svoje življenje. Nečastno pa in nedostojno je, ljudi izsesavati samo v lastno korist in jih le toliko ceniti, kolikor je vredna njih delavska moč. (Leon XIII.)

Nadalje cerkev Kristusova kliče gospodarjem: «Ozirajte se tudi na duševni blagor in verske potrebe delavcev. Dolžni ste, dovoliti časa za bogoslužne vaje. Vi ste dolžni pri delu odstraniti vse, kar bi delavce zapeljevalo in jim nastavljalno npravne nevarnosti. Ne zatirajte v delavcih skrbnosti za domačo hišo in za varčnost; krivično je nakladati delavcem več dela, kakor ga premorejo njih moči ali zahtevati od njih opravil, ki niso primerna njih starosti in njih spolu. Vsakemu svoje!» (Leon XIII.)

Le krščanstvo sprejema delavce v svoje varstvo, le krščanstvo ima pripomočke, da poravna velikanski prepad med bogataši in revnimi delavci. Zakaj pa tega hitro ne stori?

— Le počasi! Cerkev nima prostih rok. Papeža so prostožidarji oropali vseh dežel, da zdaj od miloščine dobrih kristjanov živi kakor jetnik v svojem poslopju. Krščanstvu nasprotno postave v vseh državah kratijo katoliški veri njeno prostost. Šolske postave odgojujejo mladino za brezverstvo ali vsaj versko malobrižnost. Od Judov navdahnjeni časopisi zapeljujejo gospodarje in delavce. Zato le na noge katoličani! Treba nam je odločno katoliških poslancev, ki bodo skrbeli za pravične postave, treba je odločno versko mislečega učiteljstva, treba je denarno in pismeno podpirati katoliške časopise. Storimo vsak po svoji moči in položimo z odločnim delovanjem temelj boljše bodočnosti!

Naše višje šole.

III.

Kar smo pisali o ptujskem in ljubenskem gimnaziju, se je uresničilo; prvi ostane deželni, drugega je prevzela država. Ptujski gimnazij bode torej zares nemška trdnjava, in vojake za njo bi naj dajali slovenski stariši Spodnjega Štajarja, vzlasti ptujskega okraja. Vpisovanje v ta gimnazij je uže razglašeno; stariši, pozor!

Preidimo na realke, katerih tudi nimamo niti jedne, še vsoprednice ne. Z realkami se naš narod doslej ni hotel sprijazniti in sledil je le zdravemu čutu. Kajti realke res niso tako uravnane, da bi se mogel njih upliv na vzgojo imenovati dobrodejen. Prvič je veronauk v njih potisnjen za peč; po 2 uri v prvih 4 letih, v zadnjih 3 pa nič. Fantje raditega ta predmet uže v spodnjih razredih zaničujejo in zasmehujejo tudi verske vaje; skratka goji se brezverstvo. Drugič uči se po realkah premalo takih predmetov, po kojih se lahko upliva na srce, naopak pa se nagromaduje ogromno tvarine, ki se naj stlači v glavo; torej vse za glavo, nič za srce. Zraven tega pa še ni veronauka! To mora delati brezsrčne, ohole in brezbožne ljudi, ki na vero in Boga pogledujejo le zaničljivo. —

In tretjič se goji po realkah odločno liberalno nemški ali židovsko prusaški duh. Učenci so večidel sinovi židov in prusakov, oziroma liberalnih Nemcev. Realke so oni vrt, v kojem se goji mladi liberalni in prusaški zarod, da se prav ojači ter more kedaj služiti kot trden steber. V realko torej otroka pošiljati bi nikakor ne mogli svetovati.

Ali da pa začenjamo svoje sinove pošiljati tudi v realke, je za razvoj našega naroda tako potrebno, kakor za življenje zrak.

spusti svojo mater, in skoči k možema ter z močno pestjo odbije puške, da krogle niso zadele. Seveda je bil zdaj Maron sam v nevarnosti, da ga razjarjena Maronita pobijeta. Pa on srčno vstopi pred nje pričakovaje smrtnega udarca. Zdjaci pristopi njegova mati in pravi besnima Maronitoma: «Ali hočeta z umorom na vesti stopiti pred božjo sodbo? Umorite poprej mene, jaz sem njegova mati?»

Moža postane sram, tako da pobesita oči in proč vržeta svoje puške rekoč: «Prav imate. Mi smo tako čisto gotovo zgubljeni!»

Kneginja pa, ki je vse to opazovala, pravi začudena sama pri sebi:

«Čudno, krščanski mladenič me je rešil. Rada bi mu zato rešila življenje, ako bi bilo mogoče.» Hotela je zdaj Marona in njegovo mater nazaj poklicati in v svojo hišo vsprejeti. A bilo je prepozno, ker so se ubežniki že pomikali skoz mestna vrata.

Kake četrt ure so branile in zakrivale nesrečnežne vrtno ograje. Nekateri so že celo upali, da bodo ušli preteči smrti, ko jim naenkrat zastavi pot krdelo turških vojakov. Turški častniki tirjajo od kristjanov, da se udajo in jim izročijo vse orožje, potem jih bodo branili. Kristjani videvši, da od vseh strani obdani od sovražnika, se res udajo in izpolnijo zahtevo Turkov. Komaj pa so to storili, krvoločni Turčini pokličejo Druze in

jim izročijo kristjane. Druzi se vržejo na uboge kristjane ter jih neusmiljeno more z meči in bodali. Bilo je grozno klanje. Možje, žene in otroci so popadali na kolena ter med groznim vpitjem vzdigovali roke proti nebesom. Pa nobena prošnja ne omehča Druzom srca. Oni morijo, dokler jim roke ne otrpnejo, turški vojaki pa so hladnokrvno gledali smrtno bolečine umirajočih. V sredini med nakupičenimi mrliči in umirajočimi je klečala naša udovala, naslonjena na Marona in Judito. Ali pa je zdaj molil, zdaj zopet stiskal pesti in se grozil okrutnim morilcem. Okoli naših ubežnikov je že ležalo 1500 Maronitov. Nazadnje pridrvijo okrutni morilci prek mrličev, da bi pomorili še naše ubežnike. Pa Ali se vstopi pred Druze in zakriči: «Stojte! Ne dotakniti se jih! Ta žena in njen sin sta rešila življenje vaši kneginji, ki stanuje v oni-le palači. Ne umorite torej svojih lastnih dobrotnikov!» Začudeni odstopijo krvoločni Druzi in vprašajo: «Vi torej niste kristjani?»

«Pač, mi smo kristjani,» zakliče Maron, »in kot kristjani hočemo umreti!»

«Potem pa tudi to ni res, kar ta-le pravi,» reče nek Druz.

«Pač — to je resnica,» je ječal umirajoč Maronit, ki je ležal v svoji krvi na tleh. «Jaz sem hotel Vašo kneginjo iz maščev-

vanja ustreliti; Maron pa mi je to zabranil.» «Umri torej, prokleti krščeni pes!» reče Druz in porine umirajočemu bodalo v srce.

«Ti pa,» pravi drug Druz, «zapusti svojo krščansko vero in postani mohamedan. Potem bomo tebi in tem-le prizanesli.»

«Jaz nikdar nočem postati mohamedan!» odgovori odločno Maron.

«Ti nočeš?» kričijo Druzi. «Potem pa hočemo Tvojo mater in sestro pred teboj počasi mučiti in umoriti.» Na to zgrabijo staro ženo in Judito za lase, ju vržejo ob tla, zavijajo svoja bodala in rečejo Maronu:

«Govori: Mohamed in Hakem, prava preroka božja, naj bodeta češčena. Drugače zabodemo tvojo mater in sestro.»

Udova pa še zbere zadnje moči, se obrne proti Maronu in pravi s slabim glasom: «Moj sin, ne reči tega: Ozri se proti nebesom, kamor gremo in bodi srčen!»

Maron se strese od žalosti in sočutja, ko vidi pred seboj mater in sestro v rokah okrutnih Druzov. Nobena beseda ne pride iz njegovih ust, kakor kratka molitvica: «Jezus in Marija, pomagajta mi!» To je bil strašen boj za njegovo mlado srce. — Pa, ko zapre oči, da bi ne videl umirati matere in sestre v grozovitih rokah krvoželjnih mohamedanov, mu Bog nenadoma pošlje pomoč.

(Dalje prihodnjč.)